

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) işbirliğinde gerçekleştirilen **DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Anketi**, Türkiye'nin yerel düzeyde çay imalat sanayindeki eğilimleri ölçen ilk gösterge oldu. DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerinde çay imalatında faaliyet gösteren firmaların mevcut durumları ve gelecek beklentileri incelenecek ve gelişmeler izlenecek. Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerindeki çay imalat sanayinin Türkiye geneli ve Avrupa Birliği üye ülkeleri ile karşılaştırılması mümkün hale gelmiştir.

Doğu Karadeniz'deki çay imalat sanayi 6 aydır gözlem altında:

DOKA ve TEPAV işbirliğinde gerçekleştirilen DOKA Çay İmalat Sanayi Anketi, Doğu Karadeniz illeri olan Artvin, Giresun, Ordu, Trabzon, Gümüşhane ve Rize'de çay imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalara uygulanmaktadır. Bu kapsamda firmalar ile 6. dönem görüşmeler Haziran ayında yapılmıştır. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi sonuçları her ayın 5. iş günü Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı ve TEPAV internet sayfalarında kamuoyuna açıklanacaktır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi nasıl hesaplanıyor:

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, ankette yer alan “şu andaki toplam siparişleriniz için ne söyleyebilirsiniz?”, “şu andaki mevcut stok düzeyiniz için ne söyleyebilirsiniz?” ve “önümüzdeki 3 ayda üretiminizin ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?” sorularına verilen yanıtların balanslarının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Balans değeri, sorulara olumlu cevap verenler ile olumsuz cevap verenlerin farkı alınarak hesaplanmaktadır.

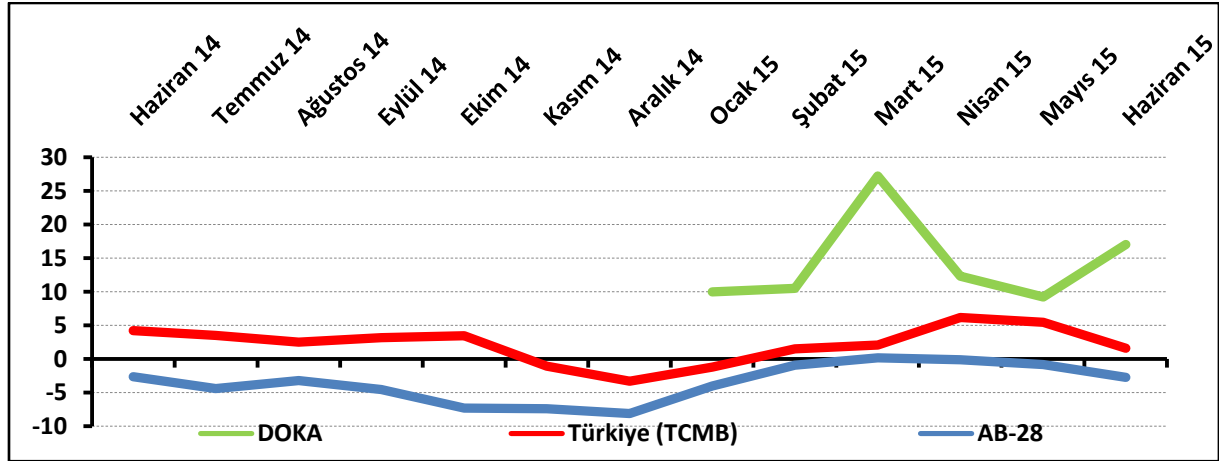
Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi geçen aya göre yükseldi:

Mayıs ayında 9,2 puan değerini alan DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, Haziran ayında 7,8 puan yükselerek 17 puan değerini almıştır. Türkiye genelini temsil eden imalat sanayi güven endeksi Haziran 2015'te bir önceki aya göre 3,9 puan düşerek 1,6 puan değerini alırken, Avrupa Birliği'ni temsil eden imalat sanayi güven endeksi Haziran 2015'te bir önceki aya göre 1,9 puan düşerek -2,7 puan değerini almıştır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, geçen aya göre Doğu Karadeniz'de yükselirken, Türkiye geneli ve AB-28'de düşmüştür. Doğu Karadeniz çay imalat sanayi, Haziran 2015'te Türkiye genelinden ve AB-28'den daha iyi performans göstermiştir.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksinin yükselmesinde mevcut siparişlerdeki artış ve önümüzdeki 3 ayda çay üretiminde artış beklentisi etkili olmuştur.

Şekil-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi karşılaştırılması* (Haziran 2014 – Haziran 2015)

*Mevsimsellikten arındırılmış seriler

Tablo-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi*

%	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	10,0	10,5	27,2	12,3	9,2	17,0						

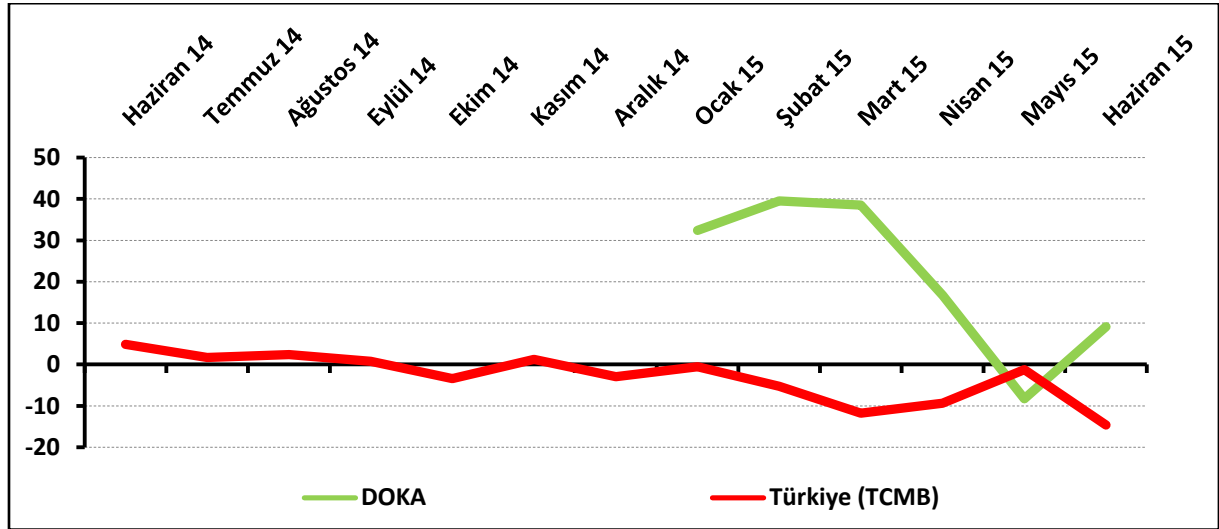
Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 36'sı genel gidişatın iyi olduğunu düşünüyor:

Mayıs 2015'te -8,3 puan değerini alan çay imalat sanayideki genel gidişat, Haziran 2015'te 17,4 puan yükselerek 9,1 puan değerini aldı.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 36,4'ü bir ay öncesine göre imalat sanayindeki genel gidişatın daha iyi olduğunu düşünmektedir. Daha kötü olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 27,3 olurken, aynı kaldığını düşünenlerin oranı yüzde 36,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Çay imalat sanayindeki genel gidişata bakılınca Doğu Karadeniz illerinin Türkiye geneline göre daha iyi durumda olduğu görülmüştür.

Şekil-2. Geçtiğimiz aya göre çay imalat sanayide genel gidişat*(%arttı – %azaldı) (Haziran 2014 – Haziran 2015)

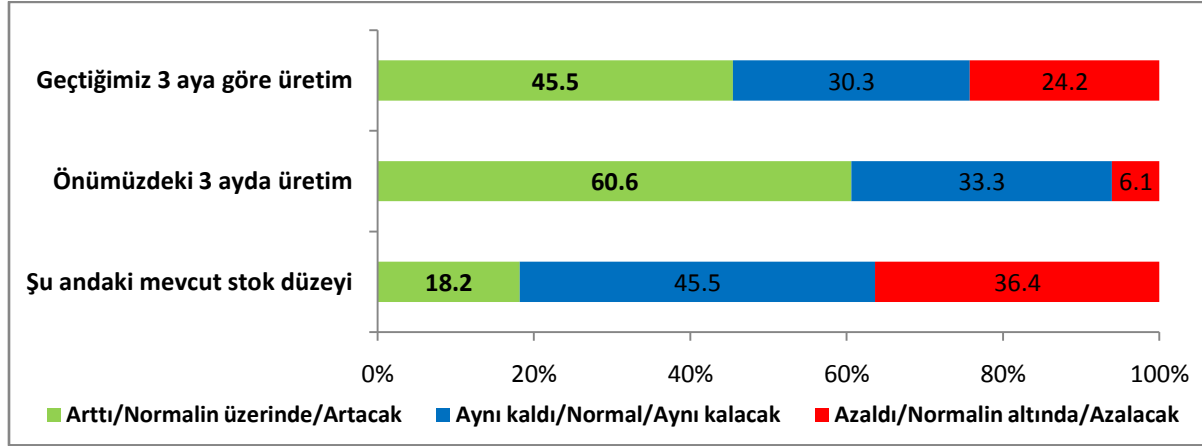
*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren sanayicilerin yüzde 75'i önümüzdeki 3 ayda kısa vadeli Türk Lirası kredi faiz oranının artmasını, yüzde 3,6'sı ise azalmasını bekliyor.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde geçtiğimiz 3 aya göre üretim arttı:

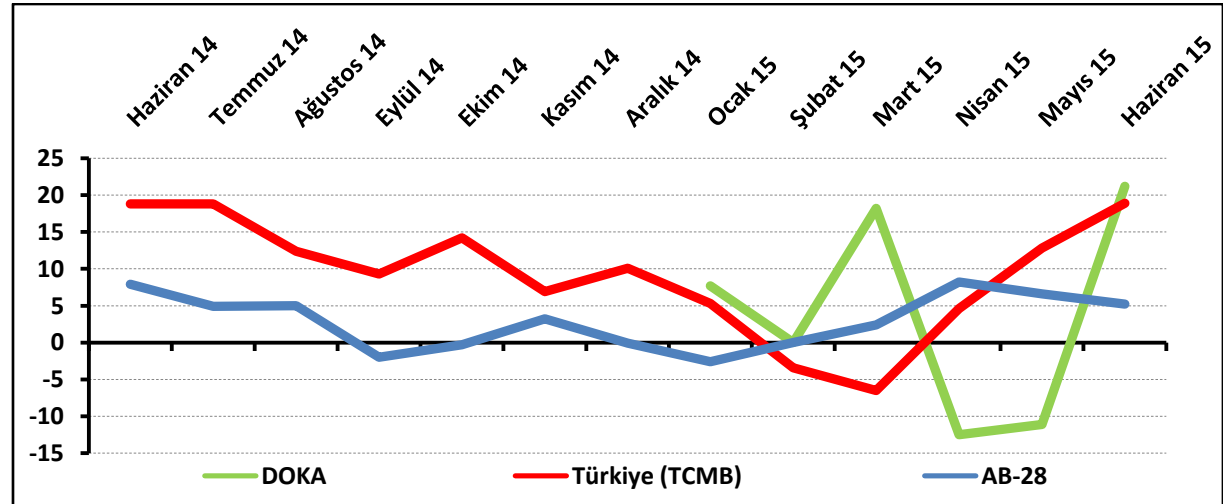
Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 45,5’i, haziran ayında geçtiğimiz 3 aya göre üretimlerinin arttığını ifade ederken, yüzde 60,6’sı önümüzdeki 3 ayda üretimlerinin artacağını beklemektedir. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 45,5’i ise mevcut stok düzeyinin sezon için normal olduğunu ifade etmiştir.

Şekil-3. Doğu Karadeniz’de üretim ve stok durumu (%) (Haziran 2015)

Mayıs ayında yükselen geçtiğimiz 3 aya göre üretim, haziran ayında 21,2 puan değerini alarak yükselişini sürdürdü. Doğu Karadeniz’de geçtiğimiz 3 aya göre üretim, Türkiye genelinden ve AB-28’den daha yüksek değer aldı.

Şekil-4. Geçtiğimiz 3 aya göre üretim durumu*(%arttı – %azaldı) (Haziran 2014 – Haziran 2015)

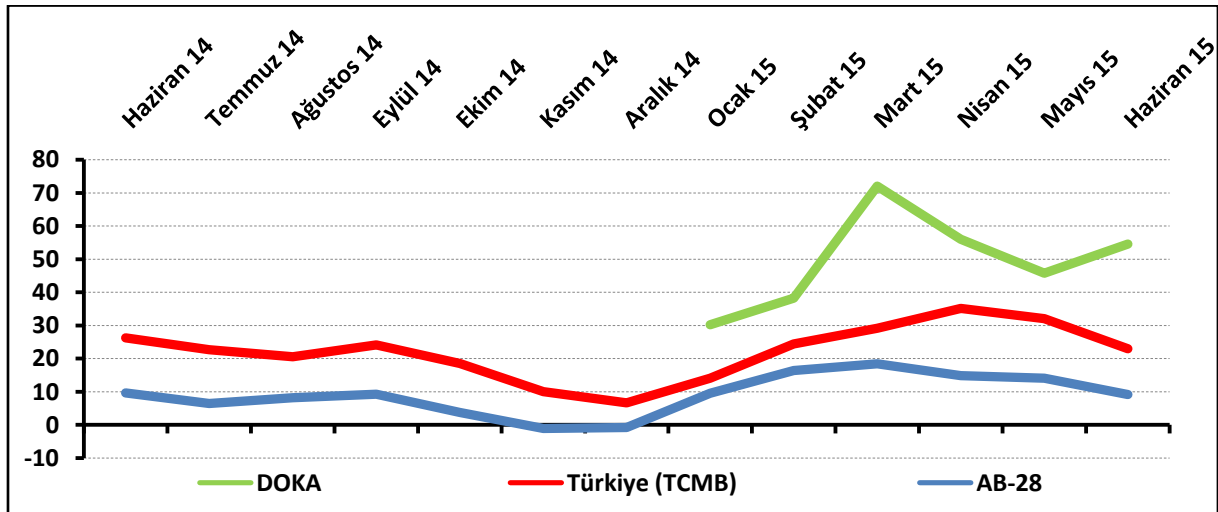

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 61'i önümüzdeki dönemde üretimin artacağını bekliyor:

Önümüzdeki 3 aydaki çay üretimi beklentisi geçen aya göre 8,7 puan yükseldi. Doğu Karadeniz'de önümüzdeki 3 aydaki çay üretim beklentisi Türkiye'den ve AB'den daha yüksek bir değer aldı. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 60,6'sı önümüzdeki 3 ayda çay üretimlerinin artacağını, yüzde 33,3'ü ise aynı kalacağını bekliyor.

Şekil-5. Önümüzdeki 3 aya göre çay üretim beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Haziran 2014 – Haziran 2015)

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Haziran'da Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranları yükseldi:

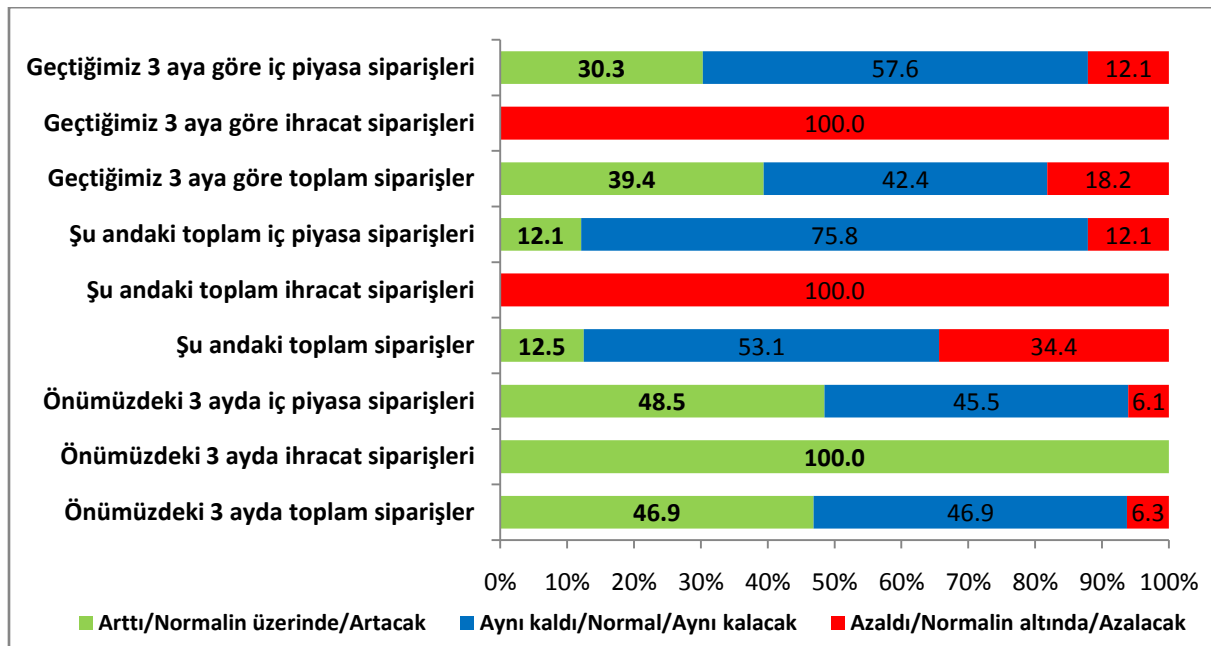
Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranı Mayıs 2015'te yüzde 43,1 iken Haziran 2015'te 20,5 puanlık artışla yüzde 63,6'ya yükselmiştir. Kapasite kullanım oranı Türkiye'de ise geçen aya göre 0,2 puan yükselerek yüzde 75,1 olmuştur.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 47'si önümüzdeki dönemde siparişlerin artmasını bekliyor:

Haziran 2015'te Doğu Karadeniz'de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 39,4'ü geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişlerin arttığını ifade ederken, yüzde 46,9'u önümüzdeki 3 ayda toplam siparişlerin artacağını belirtmiştir.

Önceki aylarda da olduğu gibi Doğu Karadenizli üreticilerin gelecek döneme ilişkin sipariş umudunun, geçtiğimiz dönemdeki sipariş artışlarından daha fazla olduğu görülmektedir.

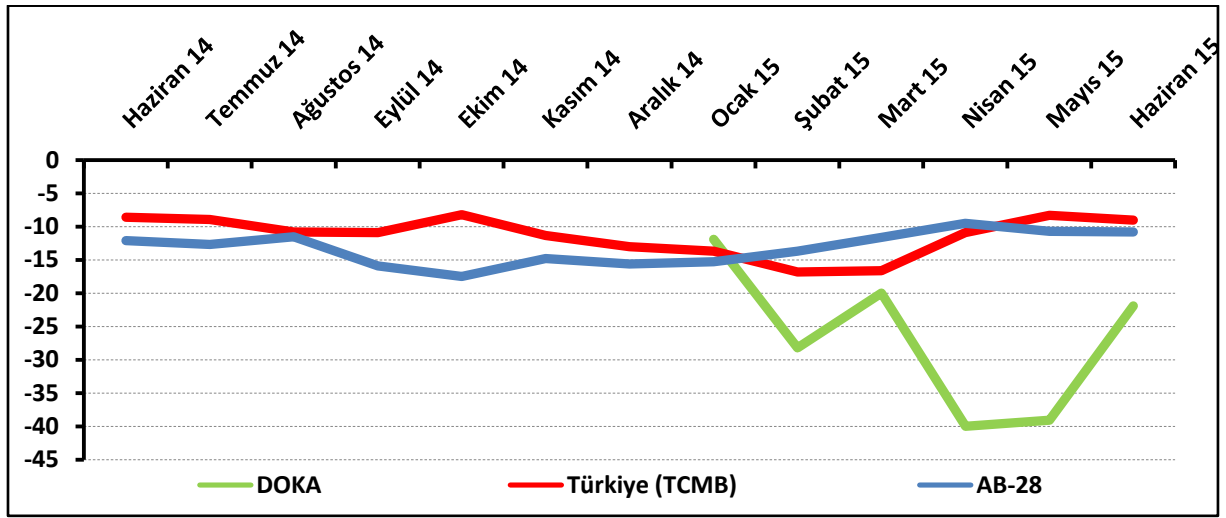
Şekil-6. Doğu Karadeniz'de sipariş durumu (%) (Haziran 2015)

Doğu Karadeniz’de mevcut sipariş miktarı yükselmeye devam ediyor:

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde şu andaki toplam sipariş miktarı geçen aya göre 17,2 puan yükselmiştir. Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 53’ü mevcut siparişlerin normal seviyede olduğunu, yüzde 34,4’ü ise normalin altında olduğunu ifade etmiştir. Doğu Karadeniz’de şu andaki toplam sipariş miktarı, AB-28 ve Türkiye’den daha düşük bir değer almıştır.

Şekil-7. Şu andaki toplam sipariş düzeyi* (%normalin üzerinde – %normalin altında) (Haziran 2014 – Haziran 2015)

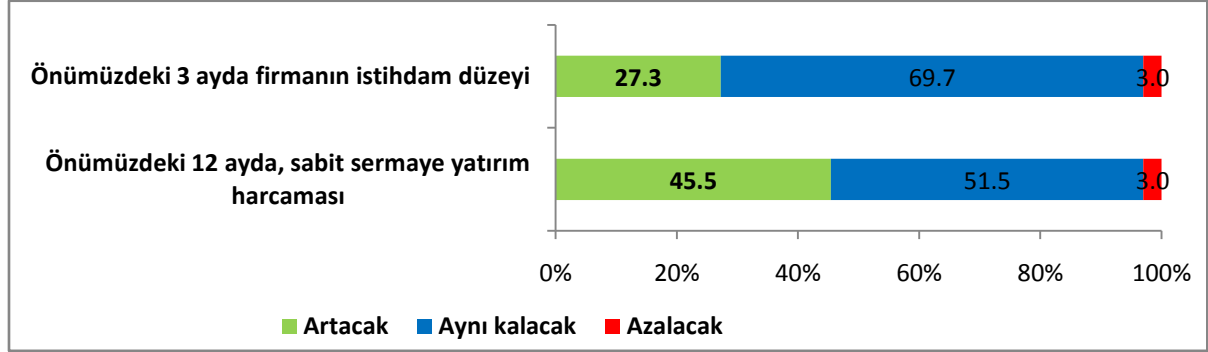

*Mevsimsellikten arındırılmış seriler

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde istihdam beklentisi düştü:

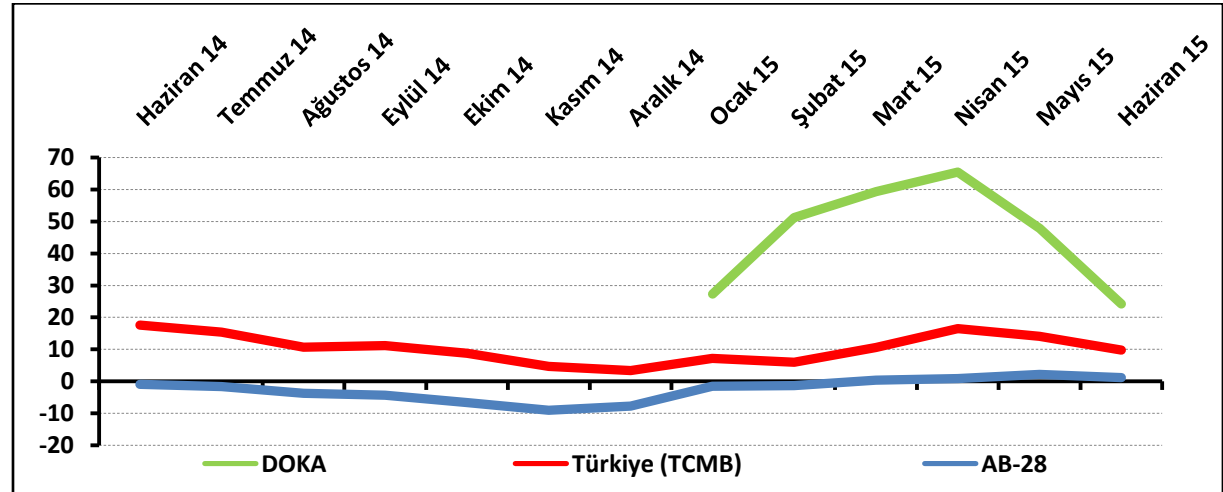
Haziran 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 27,3'ü önümüzdeki 3 ayda istihdamını artıracaklarını, yüzde 45,5'i de önümüzdeki 12 ayda sabit sermaye yatırım harcamalarının artacağını belirtmiştir. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisinde geçen aya göre yaklaşık 23,6 puanlık düşüş yaşanmıştır.

Şekil-8. Doğu Karadeniz'de istihdam ve yatırım (%) (Haziran 2015)

Haziran 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 69,7'si önümüzdeki 3 ayda istihdam düzeylerinin değişmeyeceğini düşünmektedir. Önümüzdeki 3 aya ilişkin istihdam beklentisi Doğu Karadeniz'de Türkiye genelinden ve AB-28'den daha yüksek bir değer almıştır.

Şekil-9. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Haziran 2014 – Haziran 2015)

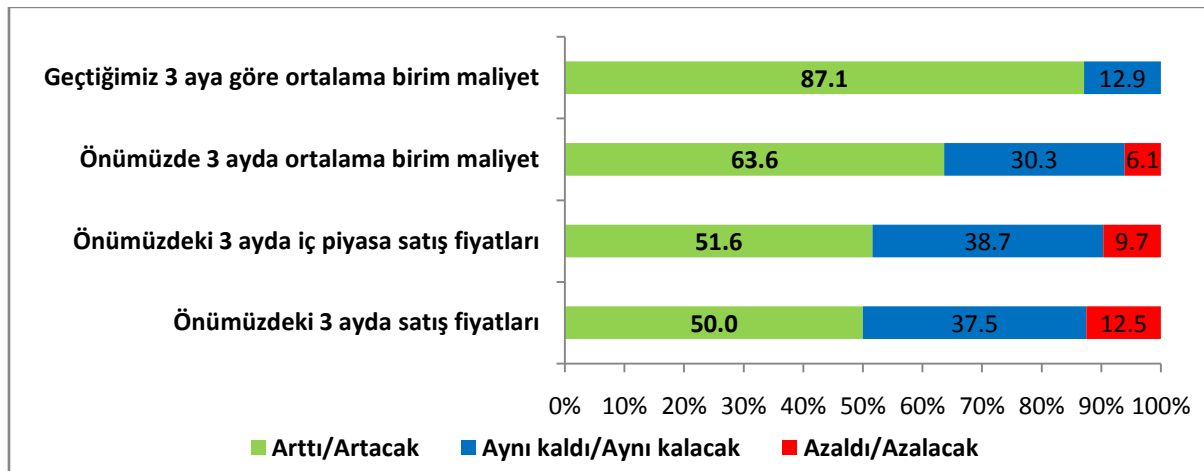

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinin yüzde 87’si ortalama birim maliyetlerinin arttığını ifade ediyor:

Haziran 2015’te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 87,1’i geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyetin arttığını ifade ederken, yüzde 63,6’sı önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyetlerinin artmasını beklediklerini ifade etmiştir. Doğu Karadenizli üreticilerin yüzde 50’si ise önümüzdeki 3 ayda satış fiyatlarının artacağını ifade etmiştir.

Şekil-10. Doğu Karadeniz’de maliyet ve satış fiyatı (%) (Haziran 2015)

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin gelecek dönem beklentileri Türkiye genelinden daha yüksek:

Doğu Karadeniz çay imalat sanayi güven endeksi sorular bazında incelendiğinde geçmiş döneme ilişkin göstergelerde artış yaşandığı görülmektedir. Doğu Karadeniz, gelecek dönemdeki tüm göstergelerde Türkiye genelinden daha iyi performans sergilemiştir.

Tablo-2¹. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Göstergeleri balans değerleri (Haziran 2015)

Balans değerleri (Olumlu – Olumsuz)	Bir önceki aya göre değişim (Doğu Karadeniz)	Doğu Karadeniz (Endeks)	Türkiye (Endeks)	AB-28 (Endeks)
Geçtiğimiz 3 aya göre çay üretimi	32,3	21,2	18,9	5,2
Önümüzdeki 3 ayda çay üretimi	8,7	54,5	23,0	9,1
Şu andaki mevcut stok düzeyi ²	-2,6	18,2	-9,3	-6,3
Geçtiğimiz 3 aya göre iç piyasa siparişleri	4,6	18,2	16,2	
Geçtiğimiz 3 aya göre ihracat siparişleri	-133,3	-100,0	2,6	
Geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişler	16,9	21,2	14,6	
Şu andaki mevcut iç piyasa siparişleri	39,1	0,0	-9,2	
Şu andaki toplam ihracat siparişleri	-50,0	-100,0	-14,7	-12,6
Şu andaki toplam siparişler	17,2	-21,9	-9,0	-10,8
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa siparişleri	1,5	42,4	19,7	
Önümüzdeki 3 ayda ihracat siparişleri	0,0	100,0	20,2	
Önümüzdeki 3 ayda toplam siparişler	-7,2	40,6	22,8	
Önümüzdeki 3 ayda firmanızın istihdam düzeyi	-23,6	24,2	9,8	1,2
Önümüzdeki 12 ayda, sabit sermaye yatırım harcamanız	16,3	42,4	4,2	
Geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyet	17,1	87,1	34,6	
Önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyet	-42,4	57,6	36,6	
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa çay satış fiyatları	-39,9	41,9	20,3	
Önümüzdeki 3 ayda çay satış fiyatları	-29,2	37,5	21,2	-1,7
Çay imalat sanayideki 1 ay öncesine göre genel gidişat	17,4	9,1	-14,6	

¹ Tablo 2'deki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.